

ÖĞRENCİ

ADI:
SOYADI:
SINIFI:NO:

ESKİŞEHİR İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ
2023-2024 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ 9. SINIFLAR
2. DÖNEM 1. YAZILI CEVAP ANAHTARI

Okulunuzun Adı

.....
.....
.....

1, 2 ve 3. soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Ağustos Böceği ile Karınca

Yaşamını sürekli şarkı söyleyerek geçiren, tembel mi tembel bir ağustos böceği varmış. Yaz mevsimi boyunca saz çalıp şarkılar söylemiş. "Cııı, cııııı, cıııııııı." diye bıkmadan yorulmadan sürekli ötermiş. Sanki işi yalnızca buymuş. Oysa mevsim yaz olduğu için çalışması gerekirmiş. Fakat ne gezer. Bizim ağustos böceği avare avare dolaşmış. Uzun yaz günlerini hep güle oynaya geçirmiş. Derken günlerin nasıl geçtiğini anlayamadan soğuk kış mevsimi gelmiş çatmış. Havalara iyice soğumuş. Ağustos böceği üşümüş. Tir tir titremeye başlamış. Karnı da çok acıkmış. Yiyecek bulmak amacıyla her yeri dolaşmış. Aramış, taramış ama bir lokma olsun yiyecek bir şey bulamamış. Çevrede ne bir böcek ne de bir sinek varmış. "Karnımı nasıl doyurayım?" diye düşünürken aklına bütün yaz devamlı çalışan minik komşusu karınca gelmiş. Koşarak gidip karıncanın kapısını çalmış. "Tak, tak, tak!"

– Kim o, diye seslenmiş, karınca içeriden.

– Benim, ağustos böceği.

Karınca kapıyı açmış, karşısında tir tir titreyen ağustos böceğini görmüş. Karınca,

– Ne istiyorsun, diye sormuş.

Ağustos böceği:

– Aman karınca kardeş, çok açım. Üstelik çok üşüyorum. Bana biraz yiyecek ve ısınmama izin verir misin? Ödünç istiyorum. Önümüzdeki yaz borcumu öderim.

Karıncanın borç vermek gibi bir huyu yokmuş. Bu nedenle borç vermek istememiş. Ağustos böceği yalvarmış, borcunu ödeyeceğine yemin üstüne yemin etmiş. Ağustos böceğinin bu yalvarmaları üzerine karınca:

– Uzun yaz günleri geçti. O zaman ne yaptın anlat bakalım. Ağustos böceği yüzü hiç kızarmadan,

– Yaz boyunca saz çaldım. Şarkılar söyledim, diye karşılık vermiş. Bunun üzerine karınca:

– Ben tüm yaz boyunca harıl harıl çalışırken, sen saz çalıp şarkılar söyledin, öyle mi? diye öfkeli bir şekilde homurdanmış, ağustos böceği,

– Evet saz çalıp şarkılar söyledim, demiş.

Karınca, kapısını ağustos böceğinin yüzüne kapatırken,

– Madem saz çaldın, şarkı söyledin bütün yaz. Öyleyse kışın da oyna biraz, belki ısınırsın, demiş.

A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.

A.2.13. Metni yorumlar.

1. Ağustos Böceği ile Karınca fablının ana düşüncesi nedir, yazınız. (10 puan)

Çalışkanlık ve tembellik üzerinden ders vermeyi amaçlayan bu fabлда ana düşünce; bu günün işini asla yarına bırakmamalıyız ve her şeyi zamanında yapıp geleceğe hazırlıklı olmalıyız; yoksa gün gelir, başkalarına muhtaç oluruz.

A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.

2. Verilen metinden hareketle fablın üslup özelliklerinden 2 tanesini yazınız. (2 x 5 =10 puan)

Serim, düğüm, çözüm, öğüt bölümlerinden oluşur.

Kronolojik zaman kullanılır.

Genellikle teşhis ve intak sanatlarına yer verilir.

Metinlerin sonunda her zaman bir ahlak dersi verilir.

Fabllarda zaman ve yer genellikle belirsizdir.

B.1. Farklı türlerde metinler yazar.

B.5. Metin türüne özgü yapı özelliklerine uygun yazar.

B.6. Metin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uygun yazar.

3. Verilen metnin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uyularak bir fabl örneği yazınız. (20 puan)

Günlerden bir gün, kurnaz tilkinin karnı acıkmış. Yiyecek bulmak için ormanda epeyce dolaştığı halde hiçbir şey bulamamış. Açlığını unutmak için biraz uyumak istemiş ama bir türlü uyuyamamış.

Bu arada, ormanın bir yerinde uçan karga, bir köylünün sofrasında büyük bir peynir topağı görmüş. Köylü, elini yıkamak için sofradan kalktığı sırada, karga, hızla sofranın başına inmiş. Koskoca bir peynir topağını kaptığı gibi havalanmış. Köylü, kargayı fark ettiğinde iş isten çoktan geçmişmiş. Karga, uçmuş uçmuş, bir pelit ağacına konmuş. Güzelim peynirleri şapur şapur midesine indirmeye başlamış. Açlıktan başı dönen tilki, ağzında koskoca bir topak peynir tutan kargayı görüvermiş. Ağzının suyu akararak, pelit ağacının altına yaklaşmış. Tatlı bir dille:

“Selam karga kardeş! Seni gökte ararken ağaçta buldum. Bu ne tesadüf. Ben senin gibi kadife sesli birinden şarkı dinlemeyi hayal ederken; birden ormanın en güzel, en yumuşak sesli kuşu karşına çıkıversin. Dostum, o güzel sesinle bana birkaç şarkı söyle de kulağımın pası gitsin; ormandakiler de böyle bir sesle mest olsun.” demiş.

Bu güzel sözleri duyan karganın gururla tüyleri kabarmış; “Tilki doğru söylüyor. Benim kadar kim güzel şarkı söyleyebilir ki?” diye düşünmüş. Sonra, güzel sesini t ilkiye ve tüm ormana duyurabilmek için:

“Gaak! Gaak!” diye ötmeye başlamış. Başlamış ama ağzındaki bir topak peynir yere düşüvermiş. Karga, bir anda yaptığı hatayı anlamış ama çoktan iş isten geçmiş. Güzelim peyniri tilki afiyetle yutuvermiş.

4, 5 ve 6. soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Mustafa Meraki Bey kırk beş yaşında; alafrangaya aşırı derecede meraklı bir insandır. Bu beyin on beş yaşında Mihriban adında bir kızı ve yirmi yedi yaşında Fêlatun Bey adında bir oğlu vardır. Çocuklarını güzel giydirir ama eğitime- rine özen göstermez. Felâtun Bey; alafrangalık bakımından babasını bile geçen, tembelliğinden ve gezmeye eğlenmeye düşkün- lüğünden kalemdeki işine haftada ancak üç saat uğrayan biridir. Babasının ayda yirmi bin kuruşu bulan gelirin e güvenen Felâtun Bey; yeni çıkan Fransızca kitapları alıp okumadan kütüphanesine yerleştiren, bir giydiğini bir daha giymeyen gösteriş meraklısı bir gençtir.

Babası eski Tophane kavaslarından olan Râkım Efendi, fakir bir ailedendir. Bir yaşında yetim kalır. Annesi ve Fedayi adlı dadısı tarafından büyütülür. On altı yaşında Hariciye kalemine giren Râkım Efendi kendi kendisini yetiştirir. Fransızca ve Farsça öğ- renen, zamanın bilimlerine az çok vâkıf olan Râkım Efendi; çevirmenlik, gazete yazarlığı ve öğretmenlik yapar. Birkaç yıl içinde aylık gelirini kalemden aldığı yüz elli kuruşluk aylığa ihtiyacı kalmayacak biçimde artırınca kalemdeki işinden ayrılır. Bir tercüme işinden eline geçen para ile Canan adında bir cariyeye satın alır. Râkım'ın evine ilk geldiği günlerde hastalıklı görünen bu kız, zamanla düzeler.

Râkım, bir arkadaşının aracılığı ile İngiliz Mister ve Misses Ziklas'ın Can ve Margrit adlarındaki kızlarına Türkçe dersi ver-meye başlar. Engin bilgisi, alçakgönüllülüğü, efendiliği ile kısa sürede bu ailenin dostu hâline gelir. Bu arada Canan'a da okuma yazma öğretip onun eğitimi ile ilgilenir. Râkım bir gün Ziklasların evinde Felâtun'la karşılaşır. Felâtun, Râkım'ı Ziklasların gözünden düşürmek için birtakım hareketler yapsa da en sonunda kendi cahilliğini ortaya koyar. Râkım'ın kibarlığını bozmaması ve kendine güveni Mister Ziklas ve kızlarının hoşuna gider. Canan'ın piyano çalmaya heveslenmesi üzerine Râkım, eve bir piyano alır. Canan'a, sonradan aile dostları olacak piyano öğretmeni Yozefino'dan ders aldırır. Bir akşam Ziklaslar Râkım'ı ve Felâtun'u akşam yemeğine davet eder. Davete erken gelen Felâtun Bey'in üstüne mutfakta Fransız aşçı yemeğin mayonezini döker ve Felâtun, kimseye görünmeden evden ayrılmak zorunda kalır. Bir başka gün aşçı diye evin hanımına sarılan Felâtun, yaşanan bu rezaletten dolayı bir daha Ziklasların evine uğramaz. Râkım ise Ziklaslarla yaptığı Kâğıthane sefası ile aileyi evine davet edip gösterdiği Türk misafirperverliği ile dostluklarını ilerletir. Bu arada Felâtun Bey, babasından kalan gelirini Beyoğlu'nda hızla tüketmektedir. Zaman zaman karşılaştığı Râkım, kendisini para konusunda uyarmasına karşın bu uyarılara kulak asmaz. Râkım, kendini çok geliştiren ve tam bir hanım olan Canan ile nikâhlanır. Râkım'a karşı derin bir sevgi duyan Can ise bu sevginin imkânsızlığı ile hastalanır. Mister Ziklas'ın yüklü bir miras ile birlikte kızını Râkım'a verme teklifine karşın Canan'ı seven Râkım bunu reddeder. Felâtun Bey, parası bitince uzak bir yerde mutasarrıflık işi elde eder ve yola çıkmak için limana gider.

A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

4. Metinde geçen altı çizili kelime ve kelime gruplarının anlamlarını yazınız. (5 x 4 =20 puan)

Alafranga: Avrupa uygarlığını benimsemiş, Avrupa eğitimiyle yetişmiş, Avrupa kültürüne özgü olan. Frenklerin töre, âdet ve hayatına uygun, Frenklerle ilgili; Batılıca, alaturka karşıtı.

Vâkıf Olmak: Bilmek, öğrenmek.

Çevirmenlik: Çevirmenin yaptığı iş; çeviricilik, dilmaçlık, tercümanlık, mütercimlik.

Misafirperverlik: Konukseverlik

Kulak asmamak: Önem vermemek, dinlememek.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

5. Metinde yer alan başkahramanları ve bu kahramanların özelliklerinden iki tanesini yazınız. (2 x 5 =10 puan)

Fêlatun Bey: Alafranga, kendini çok bilgili, kültürlü biri olarak gören

Râkım Efendi: Ağırbaşlı, çalışkan, alçakgönüllü, vaktini boşa harcamayan biri, kültürlü, bilgili, çağdaş ve batılılaşmayı doğru anlayan

A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

6. Metinde ağır basan anlatım biçimini yazınız. (10 Puan)

Öyküleyici Anlatım Biçimi

A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

7. Aşağıda verilen cümlelerdeki zamirleri bularak türlerini yazınız. (4 x 5 =20 puan)

Hangisini alacağına hala karar veremedi.	Hangisini: Soru zamiri
Bu haftaki işlerini kendisi bitirmeye çalışacak.	Kendisi: Dönüşlülük zamiri
Büyük bir sürpriz yapmaya hazırlanıyor sana.	Sana: Kişi zamiri
Onu teslim etmek için erkenden yola çıkacak.	Onu: İşaret zamiri

